

ABD YÜKSEKÖĞRETİMİNDE İNTERNETE DAYALI EĞİTİM: KAMU SEKTÖRÜNDE LİDERLİK PROGRAMI ÖRNEĞİ

Ali Osman ÖZTÜRK*

Özet: Amerikan yüksek öğretiminde İnternet'e dayalı eğitimin özellikle son on yıllık süreçte hızla yaygınlaştığı ve pedagojik etkinlik anlamında ciddi bir mesafe kat ettiği gözlenmektedir. Bu sürece katkı sağlayan birçok etkenin arasında Amerikan yüksek öğretim sisteminin kendine has yapısı ve yüksek öğretime olan artan talebi karşılama sınırlı kaynakların verimli olarak kullanılması öne çıkmış olsa da, internete dayalı eğitim modeli üniversitelerin üzerinde hassasiyetle durduğu stratejik bir açılım haline gelmiştir. Bu çalışmamızda, Amerika Birleşik Devletleri'nde genel olarak uzaktan eğitimin, özel olarak da internete dayalı eğitimin öğrenci, öğretim kadrosu ve üniversiteler çerçevesinde bir değerlendirilmesi yapılacaktır. Söz konusu analize bir örnek teşkil etmesi anlamında, Kuzey Karolayna Devlet Üniversitesi'nde tamamen online sunulan lisans tamamlama programının kuruluş ve işleyiş süreçlerinde elde edilen tecrübeler paylaşılacaktır. Çalışmanın internete dayalı eğitim olanaklarını kullanarak, benzer tarzda eğitim sunmayı hedefleyen kurum ve aktörlere katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

ONLINE EDUCATION IN THE U.S. A. HIGHER EDUCATION: CASE OF LEADERSHIP IN THE PUBLIC SECTOR PROGRAM

Abstract: Online education in American higher education has significantly grown, and become pedagogically efficient in the past decade. Unique characteristics of American higher education, and the desire for effective usage of available resources in responding increased demand are often determined as main driving forces of this widespread trend, in which universities embrace this model as a strategic expansion. In this study, we will briefly review the distance education in American higher education, and specifically discuss online education in terms of their impacts on institutions (universities) and individuals (faculty and students). As an example for our review, our experience in developing and offering the Leadership in the Public Sector B.A. completion program in North Carolina State University will be shared. We believe that contributions of this study could be used by institutions and actors who aim to create and offer online education programs.

Giriş

1992 yılında "World Wide Web" olarak adlandırılan, İnternet üzerinden bilgi paylaşımını daha akışkan hale getiren iletişim ağının geliştirilmesi, bugünün bilgi ekonomilerini şekillendiren sürece bir ivme katmakla kalmamış, eğitim-öğretim faaliyetlerini klasik kalıplarından çıkaran, değişimi tetikleyen bir dönüm noktası olmuştur. Thomas Friedman (2005:59) yirminci yüzyıl sonunda başlayan ve takip eden yüzyılda hızlanan küreselleşme odaklı gelişmeleri ve yaşanan baş döndürücü değişimi ve bu değişim sonunda gelişmiş ya da gelişmekte olan toplumlar arasında bilgi ekonomileri anlamında bir fırsat eşitliğinin oluştuğu süreci tasvir ederken, metaforik bir yaklaşımla dünyanın düzleştiğine vurgu yapmaktadır. Bu vurguyu yaparken üzerinde durduğu temel argümanlardan birisi, Netscape'in (web tarayıcısı olarak) başlangıçta sadece araştırmacı ve uzmanların kullandığı bir iletişim ve bilgi paylaşım aracı olan interneti, 90'lı yıllarda dokuz yaşından doksan dokuz yaşına kadar her kesimden insanın çok çeşitli amaçlarla kullanabileceği bir ortam haline getirmiş olmasıdır. Sözü edilen bu değişimin eğitime olan etkileri gözden kaçırılmamalıdır. (Harasim, 2000:42). Uzaktan eğitim kapsamında ele alınan ve eğitim faaliyetlerinin tamamen internet üzerinden yürütüldüğü 'internet temelli eğitim' sistemi, bahsini ettiğimiz değişim ve gelişmelerin bir sonucu olarak karşımıza çıkmakta ve bir anlamda eğitimde avantajlı ve dezavantajlı bireyler arasında bir fırsat eşitliğini sağlayıcı bir model olarak hızla yaygınlaştığı gözlenmektedir. Uzaktan eğitimi genel olarak uydu, ses, grafik, bilgisayar ve diğer eğitsel kaynaklar vasıtasıyla eşzamanlı ya da eşzamansız olarak eğitimin gerçekleştirildiği bir yaklaşım olarak

* Ph.D., Program Director & Teaching Assistant Professor, B.A. in Leadership in the Public Sector at School of Public and International Affairs, North Carolina State University, Raleigh, NC, USA. E-mail: ali_ozturk@ncsu.edu

kabul edersek, internete dayalı eğitimi ise internet ağı ve teknolojik altyapısını kullanarak eşzamansız eğitime olanak sağlayan bir model olarak ele almamız gerekir.

Bu çalışmamızda, iletişim ve bilişim teknolojileri alanlarında yaşanan hızlı gelişmelerin şekillendirdiği bir dünyada gün geçtikçe yaygınlaştığına tanık olduğumuz, internete dayalı uzaktan eğitimin Amerika Birleşik Devletleri yüksek öğretimindeki yeri ve rolü hakkında bir analiz yapılacaktır. Amerikan yükseköğretiminin dünya genelinde hem kalite, hem de prestij anlamında hala bir cazibe merkezi olduğu gözününe alındığında, Amerikan uzaktan eğitim modeli ve pratiğini irdeleyen bir çalışmanın, elde edilen tecrübelerin paylaşılması anlamında fayda sağlayacağı düşünülmektedir. Bu çalışmamızın amacı, internete dayalı eğitimde son yıllarda gözlenen trendin kurumsal (üniversiteler) ve bireysel (öğretim kadrosu ve öğrenciler) bağlamda genel bir analizini yapmaktır. Analizimize katkı sağlaması ve gözlenen gelişmelerin daha mikro ölçekte ele alma anlamında tamamen internet üzerinden sunulan, Kamu Sektöründe Liderlik lisans tamamlama programının kuruluş ve işleyiş süreçlerinde elde ettiğimiz tecrübeler paylaşılacaktır.

I- Amerika Birleşik Devletleri Yükseköğretiminde İnternet Temelli Eğitim Modeli

Bilgi temelli (knowledge-driven) ekonomi anlayışının sürükleyici güçlerinden biri yüksek öğretimdir. Araştırma ve geliştirme faaliyetleri sonucunda yeni ürün ve hizmet alanlarının yaratılmasında, böylece gelişime açık istihdam alanlarının aradığı nitelikte yeterli bilgi donanımına sahip, yetenekli ve gelişmeye açık bireylerin yetiştirilmesinde yükseköğretim kurumlarının fonksiyon ve stratejik yönelimleri günümüz artan rekabet ortamında her zamankinden daha önemli bir hale gelmiştir (Middlehurst, 2001:4-7). Amerikan yükseköğretiminin uzaktan eğitim tecrübesinin dördüncü aşaması olarak kabul edilen, 1990'ların başından itibaren bilgisayar kullanımı ve internet üzerinden iletişimin diğer teknolojik gelişmelerle desteklenerek hızla yaygınlaştığı bir süreç, internete dayalı eğitim modelinin denendiği ilk yıllar olmuştur (More ve Kearsley, 1996).

Bazı istisnalar dışında, internet üzerinden sunulan eğitim genel hatları itibariyle kampüs temelli yüzyüze sunulan eğitimde olduğu gibi geleneksel akademik takvime bağlı kalınarak, öğrencilerin ders takibi ve katılımında öğrenci-öğretici ve öğrenci-öğrenci arasında iletişimin eşzamansız (farklı zaman dilimlerinde) gerçekleştiği bir uzaktan eğitim yaklaşımı olarak benimsenmiştir. İlk yıllarda, elektronik posta ve sınırlı düzeyde ders içeriğinin paylaşıldığı web sayfası gibi iki temel araç üzerine kurulan bir pedagojik yaklaşımın yaygın olduğu gözlenmiştir. Gerek internet üzerinden sesli ve görüntülü materyallerin daha düşük maliyet ile daha yüksek hızda aktarılması gibi imkanların, gerekse yüzyüze eğitime kıyasla ilk dönem internet temelli derslerin kalitelerinin oldukça düşük kabul edilmesi gibi eleştirilere cevap olarak 90'lı yılların ikinci yarısından sonra, özellikle internet üzerinden ders sunumunda etkinliği ve kaliteyi arttıran web tabanlı uzaktan eğitim yazılımları geliştirilmiş ve hızla kullanıma geçilmiştir.[†] Söz konusu bilgisayar yazılımları sayesinde yazılı, sözlü ve görüntülü materyallerin yüklenebildiği, çeşitli ölçme ve değerlendirme fonksiyonlarının kullanılabilirdiği, sadece öğretici-öğrenci arasında değil, öğrenciler arasında da paylaşımın sağlanabildiği bir nevi sanal sınıf ortamı internet üzerinden sunulan derslerin pedagojik anlamda zengin bir içeriğe bürünmesine imkan sağlamıştır. Böyle bir eğitim imkanından faydalanmak isteyen öğrencinin ise orta düzeyde bir bilgisayar ve internet bağlantısını temin etmesi yeterlidir. İnternet temelli eğitim eşzamanlı (synchronous) sunulan bir eğitim olmadığından, öğretici ve öğrencinin aynı anda sanal sınıf ortamında buluşmasına gerek yoktur. Ancak, pedagojik

[†] Literatürde, web tabanlı uzaktan eğitim sistemleri, öğrenim yönetim sistemleri (Learning Management Systems) ya da internet e dayalı ders yönetim sistemleri gibi farklı isimlerle anılan bu tür internet üzerinden ders sunma ve öğrenme imkanı sunan bilgisayar yazılımlarından günümüzde yaygın olarak kullanılanlarına örnek olarak Moodle, Blackboard Vista, Claroline, Cyberextension ve CCNet gösterilebilir.

gereklilik üzerine labaratuvar çalışması gerektiren alanlarda dönem boyu bir ya da bir kaç kez dersin verildiği ana kampüs ya da anlaşmalı diğer kampüslerde öğrencilerin hazır bulunması istenebilmektedir.

Amerikan yükseköğretim sisteminde internet üzerinden sunulan eğitimin genel değerlendirmesi, bu ülkenin yükseköğretim sisteminin kendine özgü özelliklerine gerekli vurgu yapılmadan yeterince irdelenmiş olmayacaktır. Küçükcan ve Gür (2009:90-93) yaptıkları kapsamlı bir araştırmada, Amerikan yükseköğretim sisteminin temel özelliklerini şu şekilde sıralamışlardır:

- *Adem-i Merkeziyet:* Herkes üniversite kurma hakkına sahip olmakla birlikte, devlet ya da özel üniversiteler en iyi hocaları, öğrencileri, sporcuları ve araştırma fonlarını alabilmek için yoğun bir rekabet altındadır. Söz konusu rekabet ortamı, bazen düşük kaliteli üniversitelerin reklam yoluyla öğrenci çekebilmelerine imkan sağlasa da, üniversitelerin uzun vadede kalitelerini arttırmaları ve rekabet ortamında ayakta kalmalarının yegane yoludur.
- *Serbest Piyasa:* Merkezi bir otoritenin planlama ve denetimi olmaksızın, üniversiteler öğrenci sayılarındaki artışa kendi şartları ve stratejik yönelimleri doğrultusunda cevap vermektedir.
- *Kurumsal Çeşitlilik:* İngiliz tarzı eğitim veren kolejler, Alman tarzı araştırma üniversiteleri ve önlisans düzeyinde eğitim veren yüksekokullar, Amerikan yükseköğretiminin üç temel kurumsal yapısını teşkil etmektedir.[‡] Bunun yanında serbest piyasa ve yoğun talebin neticesinde, çok küçük ama özel alanlara dönük üniversiteler olduğu gibi, dinsel veya seküler, tek cinsiyetli ya da karma kolejler gibi çeşitlilik de mevcuttur. 2009 yılı itibarıyla ABD’de toplam 4,409 önlisans, lisans ve lisansüstü eğitim sunan yükseköğretim kurumundan 1,676 devlet üniversitesi, 1,629 adedi kar amacı gütmeyen ve 1,104 adedi ise kar amacı güden üniversiteler olmuştur (The National Center for Educational Statistics, 2010).[§]
- *Kredi Sistemi:* Kurumlar arası geçiş/transferde kolaylık ve esneklik sağlayan kredili sistem mevcuttur.
- *Mütevelli Heyeti:* Üniversitelere köklü bir özerklik sağlayan yönetim biçiminde mütevelli heyetinin ve bu heyetin atadığı güçlü başkanın rolü çok büyüktür. Mütevelli heyeti Kamu ve Özel sektör temsilcilerini akademisyenlerle bir araya getiren, üniversitelerin kısa ve uzun vadeli hedeflerine ulaşmasında üniversite ile toplum arasında güçlü ilişkiler kurulmasını sağlayan bir yapıdadır.
- *Mali Kaynaklar:* Üniversiteler yerel düzeyde eyalet, ulusal düzeyde ise federal hükümet tarafından desteklendiği gibi, mezunlarından ve hayırseverlerden gelen bağışları da kabul etmektedir.

Bu saydığımız özelliklerin hakim olduğu bir yükseköğretim sisteminin, internete dayalı eğitimin gelişimi ve yaygınlaşmasına büyük oranda katkı sağladığı gözlenmektedir. Özellikle, kredili sistemin tanıdığı avantaj ile finansal anlamda lisans ve lisansüstü eğitimi kaldıramayacak olan genç öğrenciler ile çeşitli nedenlerle eğitimlerini sürdürememiş yetişkinlerin katlanabilir maliyetlerle – daha çok devlet üniversitelerince sunulan – önlisans derecesi aldıktan sonra, lisans eğitimlerine elde ettikleri kredileri transfer etmek suretiyle devam edebilmektedirler. Kredili sistemde derslerin hangi önlisans ya da lisans programından alındığı değil, alınan derslerin lisans düzeyinde transfer edilebilir nitelikte olması önem ihtiva

[‡] Kolej tipi üniversiteler dört yıllık lisans eğitimi veren daha çok sipesifik alanlara ağırlık veren üniversitelerdir ve örnek olarak Barton College, Colgate Univesity, Hood College ve benzerleri gösterilebilir. Arastırma tarzı üniversitelerde ise sadece dört yıllık lisans derecesi değil, aynı zamanda lisansustu dereceler de sunulur. Cornell University, Stanford University, North Carolina State University vd. gibi üniversitelerin rekabet edebilirlikleri yaptıkları araştırmalar ve bilimsel yayınlara bağlıdır.

[§] Devlet üniversitelerinden 1024 tanesi iki yıllık onlisans derecesi sunan Community College statusundeki okullardır. Kar amacı gutmeyen onlisans okul sayısı 92 ve kar amacı guden onlisans okul saysisi ise 574’tur.

etmektedir. Bu noktadan bakıldığında, kimileri tam zamanlı olarak bir program takibedebildiği gibi, kimileri finansal, bireysel ya da ailevi sorumlulukları gereği yarı zamanlı olarak ders alıp bir önlisans ya da lisans derecesi için gerekli olan kredi miktarını elde etmeyi tercih edebilmektedir. Ayrıca, kredili sistemin sağladığı bir imkan olarak, Amerikan yükseköğretiminde “yaşam boyu eğitim” (life-long education) şeklinde ifade edilen ve daha çok çalışmakta olan bireylere ya da ebeveynlere herhangi bir derece ya da programa kayıt olmaksızın önlisans ya da lisans düzeyinde ders alabilmeleri sağlanmaktadır (Edolson, 2004:3-5). Yaygın olan pratiğe bakıldığında, bir üniversitenin bünyesinde “yaşam boyu eğitim” çerçevesinde uzaktan eğitim modeliyle sunulan derslerden elde ettikleri kredileri kullanarak yine aynı üniversitede lisans programlarına transfer şartlarının yerine getirmiş adayların internete dayalı eğitimi tercih etme temayülünde oldukları gözlenmektedir.

II- Üniversiteler ve İnternete Dayalı Eğitim

Buraya kadar incelediğimiz Amerikan yükseköğretiminde internete dayalı eğitimin bugünkü durumuna göz atacak olduğumuzda, internet temelli derslerin artan oranda yaygınlaştığını gözlemleyebiliriz. Özellikle 2008 yılı güz dönemi itibariyle bakıldığında, toplam 18 milyon dersin yaklaşık 4,5 milyonunun internet üzerinden sunulduğu Amerikan üniversitelerinde, bu derslerin % 82’si önlisans ve lisans düzenleyinde iken, % 14’ünün lisansüstü seviyesinde olduğu gözlenmiştir (Allen ve Seaman, 2009:4-6).

Yükseköğretimde internete dayalı eğitim konusunda araştırma ve geliştirme faaliyetlerine verdiği destek ile adını duyurmuş olan Sloan Konsorsiyum’un 2,500 (önlisans, lisans ve lisansüstü eğitim veren) üniversiteyi kapsayan araştırmasında, 1999-2000 akademik yılında devlet üniversitelerinin % 13’ü, kar amacı gütmeyen özel üniversitelerin yaklaşık % 10’u ve kar amacı güden özel üniversitelerin % 3’ü internete dayalı ders sunmuşlardır. 2008 yılı itibariyle toplam devlet üniversitelerinin % 15’i, kar amacı gütmeyen özel üniversitelerin % 31 ile kar amacı güden özel üniversitelerin % 21’inin internet üzerinden ders sunmakta olduğunu görmekteyiz. Sunulan internet temelli ders sayısındaki hızlı artışın bir diğer göstergesi ise, 2002 güz döneminde internet temelli dersler, tüm üniversiteler tarafından sunulan toplam ders sayısının % 9,6’sını teşkil ederken bu rakam, 2008 yılına geldiğimizde aynı oran % 25,3’lere kadar çıkmıştır.** Genel olarak bakıldığında, Amerikan üniversitelerinin hemen hemen dörtte üçü, internete dayalı eğitim faaliyetlerini uzun dönemli stratejik planlamalarına dahil etmiş gözükmektedir (Allen ve Seaman, 2010:20-21).

Devlet üniversitelerinin internet temelli eğitime olan yaklaşımını ele aldığımızda, önlisans derecesi sunan iki yıllık kolejlerin (Community College) lisans ve lisansüstü derece veren üniversitelere oranla daha aktif bir rol oynadığını görmekteyiz. Hem maliyet, hem de okullar kabulde kolaylık sağlamak gibi bir misyonu üstlenmiş olan Community College rogramlarının daha fazla kişiye eğitim sunma adına internet üzerinden derece ve ders sunmayı stratejik öncelik olarak kabul ettikleri gözlenmektedir. Diğer yandan, özel üniversiteler arasında kar amacı güden yükseköğretim kurumlarının (University of Phoenix, Kaplan University, Strayer University, Capella University vb.) tamamen internete dayalı eğitim modelini hızla benimsedikleri gözlenirken, kar amacı gütmeyen özel üniversitelerin internet üzerinden ders ve derece sunmada farklılık arz ettikleri gözlenmektedir. Örneğin, Amerikan yükseköğretiminde elit üniversiteler grubunda kabul edilen Stanford University ve Johns Hopkins University internet üzerinden dersler ve derece imkanı sağlarken, Princeton University, Yale University ve MIT gibi üniversiteler internet üzerinden ne ders, ne de derece

** 2002 yılı güz döneminde tüm üniversitelerin sunduğu ders sayısı 16,611,710 iken, internet temelli ders sayıları 1,602,970’dir. 2008 güz dönemi için ise toplam ders sayısı 18,199,920 iken, internet temelli ders adedi 4,606,353 olmuştur (Allen ve Seaman, 2010).

sunmaktadır. Diğer bazı elit üniversitelerin ise (Harvard University, Duke University ve University of California at Berkley gibi) belirli dersleri internet üzerinden verirken, henüz lisans veya lisansüstü dereceleri tamamen internet üzerinden sunmamaktadırlar (Mayadas vd., 2009:88).

III-Öğretim Kadroları ve İnternete Dayalı Eğitim

Öğrenci odaklı eğitim kültürünün hakim olduğu Amerikan yükseköğretiminde, internete dayalı eğitim yaklaşımında da öğrenci tatmin başarısı sunulan eğitimin kalitesini belirlemede iki temel kriter olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğretim kadroları ise internet üzerinden ders sunarken yeterli kaliteyi sağlamak için klasik (örgün) eğitim sistemi kapsamında alışageldikleri format ve tarzın dışında farklı dizayn ve performans tarzı geliştirmeleri gerekmektedir. Konu ve uzmanlık alanları itibariyle dizayn türleri ve performans dereceleri değişiklik arz edecek olmakla birlikte, internet üzerinden ders sunan öğretim kadrolarının bu yeni eğitim modeli çerçevesinde edindikleri tecrübelerde belirli ortak noktaların olduğu gözlenmektedir. Özellikle, internete dayalı eğitim modelinin bir stratejik öncelik olarak kabul edildiği üniversitelerde internete dayalı eğitime öğretim kadrolarının yaklaşım ve tecrübeleri, internet üzerinden sunulan eğitimin geleceği konusunda bazı ipuçları vermektedir.

Son yıllarda yapılmış, 70 lisans ve lisansüstü eğitim veren devlet üniversitesini kapsayan detaylı bir çalışmada yaklaşık 10,000'den fazla öğretim kadrosunun internet üzerinden sunulan eğitim konusundaki düşünce ve tutumları incelenmiştir. Söz konusu araştırmanın incelediği temel konulardan biri yükseköğretim kadrolarının internete dayalı eğitimi ne kadar benimsediği olmuştur. Bulgulara göre, daha önce en az bir kez internet temelli ders geliştirmiş ve sunmuş olan öğretim kadrolarının internete dayalı eğitim modeline böyle bir tecrübesi olmayanlara göre daha olumlu yaklaştığı saptanmıştır. Ayrıca, halen internet üzerinden ders geliştirme ve sunma konusunda hiç bir tecrübeye sahip olmayan öğretim kadrolarının öğrencilerine internet temelli dersleri tavsiye etmekte beis görmedikleri tespit edilmiştir. Bu bulgulardan hareketle, internete dayalı eğitime öğretim kadrolarının yaklaşımının genel olarak olumlu olduğu anlaşılmaktadır. Bunun yanında, öğretim elemanlarının büyük çoğunluğu, örgün yükseköğretime kıyasla internet temelli derslerde aynı kalite ve standardın yakalanması için daha fazla zaman ve efor harcamak zorunda olduklarının altını çizmişlerdir. Amerikan yükseköğretim kadrolarını internet temelli eğitim modelini hızla benimsemelerini sağlayan temel etkenlerin başında, geleneksel eğitim modelleri ve imkanları aracılığıyla eğitimlerini südüremeyen öğrenci gruplarına ulaşılmasını sağlayan ve bu tür öğrencilerin eğitim ihtiyaçlarını karşılayabilmede en etkin yol olarak internet temelli eğitim olduğu kanaatinin yaygın olduğu gözlenmiştir. Aynı şekilde, öğretim kadroları internete dayalı ders sunmanın gelecekte daha da yaygın hale geleceğine ve pedagojik anlamda (klasik, örgün eğitime kıyasla) sağladığı avantajların ön plana çıkacağına inandıkları vurgulanmıştır (Seaman, 2009:26-34).

İnternet üzerinden ders sunmada kalite ve etkinliği belirleyen şartların neler olduğu konusunda Amerikan yükseköğretim kadrolarının önemle altını çizdiği bir diğer husus, yeterli teknolojik altyapıyı sağlamalarının yanında teknik ve pedagojik anlamda öğretim kadrolarına gerekli destek ve donanımı sağlayan olanakların da üniversiteler tarafından sağlanmasının gerekliliğidir. İnternet temelli eğitim modelini uygulamaya koyan ve bu alanda başarılı olduğu kabul edilen üniversitelerde daha çok merkezi bir birim tarafından gerekli teknik ve pedagojik desteğin sağlandığı mekanizmalar geliştirilmiş, bu sayede öğretim kadrolarının internete dayalı ders sunmak için gereken bilgi, beceri ve donanımlarını arttırmaya dönük eğitim ve danışmanlık servisleri geliştirdikleri gözlenmiştir (Kim ve Bonk, 2006:27-28).

Son olarak, Amerikan yükseköğretiminde öğretim kadrolarının internete dayalı ders geliştirme ve sunmada daha etkin ve kaliteli olabilmeleri için gerekli olduğuna inandıkları

temel beceri ve donanımları şu şekilde sıralanmıştır (Goodyear vd, 2001; Williams, 2003; Kim ve Bonk, 2006; Lei ve Gupta, 2010):

- *Araştırma*: Sunulan dersin içeriğine uygun yeni yöntem, bilgi ve konseptleri takip ve uygulama becerisidir.
- *Dizayn Edebilme*: Ders içeriğini internet üzerinden takip eden öğrenci grubuna en uygun formatta web temelli teknoloji ve yaklaşımlar kullanarak sunabilme becerisidir.
- *Teknolojik Yatkınlık*: Dersin verimliliğini arttırmaya dönük, gerekli ve yeterli teknolojik araç ve uygulamaları takip edebilme ve derse adapte edebilme becerisidir.
- *Öğrenci Yönlendirme*: Ders içeriğinin öğrenciler tarafından yeterli düzeyde irdelenmesini sağlamak üzere rehberlik ve teşvik edici rol oynayabilme becerisidir.
- *Aktivite Geliştirme*: İnternete dayalı dersleri takip eden öğrencilerin başarılı olmasında kilit rol oynayacak ve aktif öğrenmeyi teşvik edecek ödev, çalışma ve alıştırmaya amaçlı aktiviteleri ders sunumunda etkin kullanabilme becerisidir.
- *Rehberlik (Danışmanlık)*: Gerektiğinde öğrenciler ile birebir ilgilenilebilmek ve başarıyı arttırmak için yeterli desteği sunabilme becerisidir.
- *Ölçme ve Değerlendirme*: Öğrencilerinin aktif öğrenme sürecinde sergiledikleri performansı çeşitli yöntemlerle ölçme ve sonuçlarını en uygun zamanda geri bildirebilme becerisidir.
- *Yönetim*: Öğrencilerin ders dönemi boyunca aktif katılımı, aktivitelere yatkınlıkları veya sorumluluklarını yerine getirmedeki duyarlılıklarını optimum düzeyde tutabilme becerisidir.

IV- Öğrenciler ve İnternet Temelli Eğitim

Amerikan yükseköğretiminde uzaktan eğitim modelinin hızla yaygınlaşmasındaki en temel nedenlerden birisi, sosyal, finansal, sağlık veya coğrafi konumlarından dolayı örgün eğitime katılmaları mümkün olmayan bireyler için alternatif bir eğitim olanağı olarak ortaya çıkmasıdır. Uzaktan eğitim modellerinden biri olan internete dayalı eğitim modelinin ise zamanla üniversite çağı yaş grubu dışında kalan (nontraditional) ve örgün eğitime katılma arzu ve kapasitesinde olup çeşitli sınırlamalardan dolayı eğitimlerine devam edemeyen bireylerin yükseköğretime dahil edilmelerini sağlayan bir mekanizma olarak hızla yaygınlaştığı gözlenmiştir.^{††} Bu haliyle incelendiğinde, örgün yükseköğretime doğrudan katılmayan dezavantajlı nüfus grubuna eğitim imkanı sunması açısından internete dayalı eğitim ile daha geniş kitlelere eğitimin kapıları açılarak, fırsat eşitliği yaratılmış olmaktadır (Lei ve Gupta, 2010:617). Dolayısıyla internete dayalı eğitim ile coğrafi konumları, sosyal ve kültürel arka planları itibariyle heterojen özellikler taşıyan bir öğrenci kitlesine ulaşmak söz konusu olmuştur. Pedagojik anlamda ise, bilgisayar yazılımları ve hızlı internet bağlantıları sayesinde önceleri kendi başına öğrenme (self-learning) prensibine bağlı olarak öğrencilerinin izole bir biçimde katıldıkları uzaktan eğitim modeli yerini, öğrenciler arası etkileşim ve sosyal iletişimin gerçekleşebildiği, aktif öğrenmeye teşvik edici sanal ortamların kullanıldığı internete dayalı eğitim yaklaşımına bırakmıştır (Dabbagh, 2007:218-219).

Amerika Birleşik Devletlerinde, son on yılda halen örgün yüksek öğretimlerine devam ederken internete dayalı dersleri de takip eden geleneksel üniversite öğrencilerinin yanında, tamamen internet üzerinden sunulan önlisans veya lisans derecelerini tercih eden yetişkin (nontraditional) öğrenci grubunun giderek arttığı gözlenmektedir (Choy, 2002; Colorado ve Eberle, 2010; Allen ve Seamen, 2010). Geleneksel üniversite öğrenci tipinden çok daha farklı

^{††} Literatürde geleneksel (traditional) üniversite öğrencisi ile lise eğitiminin hemen ardından önlisans ya da lisans programlarına tam zamanlı olarak (full-time) devam eden ve öğrencilik dönemi boyunca çalışma hayatının dışında kalan genellikle 17 ila 24 yaş arası nüfus grubu kastedilir (Choy, 2002).

olarak, orta ve ortanın altı gelir diliminden olan, bir yandan çalışırken diğer yandan yarıda bıraktıkları ya da hiç başlayamadıkları yükseköğrenimlerine yarı-zamanlı olarak devam etmeyi tercih eden yetişkin (25 yaş ve üzeri) öğrenci grubunun özellikle internete dayalı eğitimi tercih etmelerinde ise, sunulan eğitimin zaman konusunda sağladığı esneklik, kariyer geliştirme konusunda sunduğu imkanlar ve örgün eğitime göre maliyetinin oldukça düşük olması gibi nedenlerin öne çıktığı tespit edilmiştir (Berkson, 2005; Williamson, 2009; Mayadas ve diğer.; 2009).

Song vd.'nin yaptığı ve lisansüstü eğitim gören öğrencileri kapsayan bir çalışmada, internet üzerinden aldıkları derslerde edindikleri tecrübeler ışığında ne tür fayda ve sorunlarla karşılaştıkları araştırılmıştır (2003:65). İnternet üzerinden verilen derslerin dizayn, öğrenci motivasyonu, zaman yönetimi ve web tabanlı eğitim teknolojilerinin sağladığı rahat öğrenme ortamı gibi alanlar internet üzerinden alınan derslerin sağladığı faydalar olarak sıralanmışlardır. Fakat, teknik sorunlar ve aksaklıkları, geleneksel sınıf ortamında sağlanan sosyalliğin söz konusu olmaması, zaman sınırlaması ve zorluk derecesi yüksek ders içeriklerini öğrenme-öğretmede yaşanan sıkıntıları ise internet üzerinden ders alan öğrencilerin karşılaştıkları zorluklar şeklinde belirtmişlerdir. Bir diğer çalışmada ise, öğrencilerin ihtiyaçlarına göre dizayn edilmiş, öğretilen konsept ve içeriği anlamlı örneklerle destekleyen, öğrencileri başarıya teşvik etmeye dönük etkin iletişimin gerçekleştirildiği derslerin, öğrencilerin gelişimi konusunda yeterince duyarlı öğretim kadroları tarafından verilmesi halinde öğrencilerin internete dayalı olarak sunulan derslerin verimli olduğu görüşünde birleştikleri tespit edilmiştir (Young, 2006:71). Son olarak, çeşitli devlet ve özel üniversitelerin kendi sundukları örgün ve internete dayalı dersler arasında muhtemel kalite farklılıklarını araştıran çalışmalarında, yeterli kapsam ve kapasitede dizayn edilmiş ve tecrübeli öğretim kadrolarınca sunulmuş olan internet temelli derslerin öğrenci performansı ve ders kalitesi açısından örgün eğitimdekiler kadar verimli oldukları tespit edilmiştir (Mayadas ve diğer.; 2009:86)

V- Tamamen İnternet Üzerinden Sunulan Lisans Programlarına Bir Örnek: Kamu Sektöründe Liderlik

Buraya kadar genel hatlarıyla irdelediğimiz Amerikan yükseköğretiminde internete dayalı eğitim modeline örnek teşkil etmesi anlamında, tamamen internet temelli sunulan bir lisans tamamlama programı incelenecektir. Kamu Sektöründe Liderlik (B. A. In Leadership in the Public Sector) lisans programı, Kuzey Karolayna Devlet Üniversitesi'nde (North Carolina State University) 2006 yılında kurulmuştur. Kuruluşunu takiben, 2007-2008 akademik yılında ilk öğrencilerini kredi transfer esasına dayalı olarak kabul etmeye başlayan program; kurumsal gelişim, program müfredatı ve öğrenci niteliği itibarıyla Amerika'nın sayılı üst düzey araştırma üniversitelerinden biri olarak kabul edilen Kuzey Karolayna Devlet Üniversitesi'nin ilk tamamen internet temelli lisans programı tecrübesidir.

Lisans Tamamlama Programının Kuruluşu:

Tamamen internet üzerinden sunulan eğitimle bir lisans derecesi verme yönündeki ilk adımlar, Kuzey Karolayna Eyaleti'ndeki 16 devlet üniversitesince sunulan örgün eğitimin tam anlamıyla ihtiyaçlarını karşılayamadığı iki ana öğrenci grubunun tespit edilmesiyle atılmıştır.^{††} Buna göre, Kuzey Karolayna Eyalet'ini kapsayan bir araştırma sonucu, lisans derecesi elde etme arzusunda olmalarına rağmen değişik nedenlerden dolayı üniversitelerdeki örgün eğitime katılmayanların özellikle maliyeti düşük ve kalitesi oldukça yüksek olan devlet üniversiteleri tarafından sunulması yönünde ciddi bir talebin olduğunu ortaya koymuştur.

^{††} Kuzey Karolayna Eyaleti devlet üniversiteleri sistemi ve düzenlemeleri hakkında daha detaylı bilgi için bkz.: <http://www.northcarolina.edu/aa/ncsaa/index.htm>

Kuzey Karolyna Eyalet yönetiminin eyalet genelinde sayıları oldukça yüksek olan askeri personel ve ailelerine daha esnek bir model ile yükseköğretim imkanları sağlanması isteğinin, Kuzey Karolayna Devlet Üniversitesi'ne iletilmiş olması da programının kurulma kararına etkisi olan bir geliştirme olmuştur. Bu bağlamda, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi (College of Humanities and Social Sciences) bünyesinde Kamu Sektöründe Liderlik (KSL) lisans tamamlama programının disiplinler-arası müfredat geliştirme esasına bağlı olarak kurulması konusunda karar alınmıştır. 2004 yılında başlayan kuruluş projesi iki yıl boyunca devam etmiş ve 2006 Ağustos ayı itibariyle KSL programı resmen kurularak ilk öğrencilerini kabul etmeye başlamıştır.

Üniversitenin Uzaktan Eğitim Temel Altyapı ve Hizmetleri:

Kurumsal anlamda hem eyalet düzeyinde, hem de üniversite bünyesinde güçlü bir şekilde desteklenmesi, KSL programının akademik anlamda ciddi bir manevra alanına sahip olmasını sağlamıştır. Örneğin, internet temelli eğitim modeline dayalı bir lisans tamamlama derecesi olmasına karşın, KSL derecesini elde eden öğrencilerin diplomalarında “uzaktan eğitim” ya da “internet üzerinden sunulan bir derece” ibaresinin yer almaması şeklinde karar tamamen üniversite üst yönetimi tarafından alınmıştır. Bu karardaki amaç ise, eğitimin sunulma şekli itibariyle geleneksel örgün modelden farklı olarak internete dayalı model tercih edilmiş olmasına rağmen, örgün eğitimin temel akademik prensipleri ve hedefleri dışına çıkılmaksızın aynı kalite ve yeterlilikte bir eğitimin sunulması yönündeki istek ve irade beyanı söz konusudur.

Öğrencilerin Kamu Sektöründe Liderlik lisans derecesini haketmeleri için, KKDU'deki sunulan her lisan derecesi gibi 122 toplam kredi miktarına ulaşmaları şarttır. Transfer sistemi esasına dayalı olduğu için, belirli miktarda (genellikle 50 ile 70 kredi arasında) lisans derecesinde kredi transfer etmiş öğrencilerin, 122 toplam krediye ulaşmak için gerekli olan tüm zorunlu ve seçmeli dersleri KKDU'den alması gerekmektedir. Bu durumda, çoğu KSL öğrencisinin sadece bölümün zorunlu ve seçmeli derslerini değil, aynı zamanda üniversite ve fakülte düzeyinde zorunlu olan dersleri de takip edebilmeleri gerekmektedir. Daha önce bahsedildiği üzere, tamamen internet üzerinden sunulabilen bir lisans derecesi ancak bir üniversitenin stratejik anlamda uzaktan eğitime (veya internet temelli uzaktan eğitime) hangi boyutta hazır olduğuna bağlıdır. KKDU'nde 2007 yılı itibariyle 300'den fazla uzaktan eğitim dersinin hem üniversite, hem de fakülte düzeyindeki zorunlu dersleri kapsıyor olması, KSL programının kuruluş ve işleyişinde çok büyük katkısı olmuştur.^{§§}

Üniversitenin sunduğu ve internet üzerinden eğitim modelinin KSL lisans program için uygulanabilmesine katkı sağlayan ana etkenlerden bir diğeri de, KKDU'nin güçlü ve zengin eğitim teknolojilerine sahip olmasıdır. Teknolojik anlamda yeterli donanımına sahip merkezi bir ünitenin, uzaktan eğitimi sunan öğretim kadrolarına devamlı olarak gerekli desteği sağlaması başarı için şarttır. Bu anlamda, KKDU'nin rektörlük düzeyinde kurduğu, Uzaktan Eğitim Teknoloji ve Uygulamaları Ünitesi'nin (Distance Education Learning Technology Applications – DELTA) üniversiteyi genel olarak uzaktan eğitimde etkin kılacak alt yapıyı oluşturmak, sürekli olarak gelişimini sağlamak, ayrıca internete dayalı ders geliştirmek ve sunmak isteyen öğretim kadrolarına her türlü desteği sağlamak üzere yeterli donanımına sahip olması sağlanmıştır.^{***} Aynı birim internet üzerinden eğitimlerine devam eden öğrenciler için pek çok özel hizmet sunarken, bir yandan da uzaktan eğitim öğrencilerinin buldukları mekana en yakın üniversite, yüksekokul, kütüphane ve benzeri kuruluşlar aracılığıyla bir

^{§§} Kuzey Karolayna Devlet Üniversitesi tarafından internete dayalı uzaktan eğitim modeli şeklinde sunulan derslerin türleri için lütfen bkz.: <http://distance.ncsu.edu/courses/fall-courses/>

^{***} Uzaktan eğitim teknolojilerinin kullanımı ve öğretim kadrolarına sunulan destek ve eğitim faaliyetleri hakkında daha detaylı bilgi için bkz.: <http://delta.ncsu.edu/>

gözlemci eşliğinde aldıkları dersin sınavlarına iştirak etmelerini sağlayan bir uygulamanın koordinasyonunu yürütmektedir.^{†††} Bu hizmet sayesinde, KSL öğrencileri hiç bir zaman ana yerleşkeye gelmeden derecelerini alabilme imkanına sahip olmaktadır.

Uzaktan eğitimde kalite ve etkinliğe doğrudan etki eden bir diğer hususun, öğrencilerinin pedagojik gelişim ve akademik araştırmaları takip etmede kütüphane hizmetlerinden yeterince yararlanabilmelerini sağlayan olanakların temini olduğu kabul edilmektedir. Aslında, günümüz üniversitelerinin elektronik versiyonları bulunan kitap, makale ve diğer yazılı materyallerin internet üzerinden paylaşımını sağlayan “sanal kütüphane” ortamları mevcuttur. Ancak, çoğu kitap ya da benzeri yazılı materyallerin henüz elektronik ortama aktarılmadığı gözönüne alındığında, uzaktan eğitim öğrencilerinin KSL öğrencilerinin internete dayalı eğitim modeli nedeniyle, henüz elektronik ortama aktarılmamış kaynaklara ulaşabilmeleri için ana yerleşkeye gelerek, yerinde faydalanmaları söz konusu olmamaktadır. KKDU’nin özellikle internet üzerinden eğitim alan öğrencileri için geliştirdiği bir sistem ile KSL öğrencilerinin bu sorunu da çözülmüştür. Söz konusu sistem ile internet üzerinden derslerini takip eden ve konumu itibarıyla KKDU’nin ana yerleşkesinin bulundupu şehir (Raleigh) dışında yaşayan öğrenciler için, “Trip-Saver” adı verilen ve öğrenciden herhangi bir ek ücret talep edilmeksizin matbu eserlerin posta aracılığıyla ulaştırıldığı bir sistem geliştirilmiştir.^{†††}

Disiplinlerarası Yaklaşım ve Kamu Sektöründe Liderlik Konsepti:

Örgün eğitim kapsamında anabilim dallarının belirlediği bölümler tarafından sunulan lisans derecelerinin yanında, birden fazla anabilim dalından seçilmiş derslerin oluşturduğu disiplinlerarası müfredat geliştirmede güdülen amaç, günümüzde daha da girift hale bürünmüş olan sorunlara yaklaşımda yeni boyutların ve metodların geliştirilmesi, uygulanması ve analiz edilmesidir. Kuruluş aşamasında, KSL programının akademik alanı belirlenirken, lisans programlarının yaygın olarak yönetim bilimleri alanında liderlik konseptinin daha çok özel sektör odaklı olarak işlediği tespit edilmiştir. Dolayısıyla, lisans düzeyinde kamu ya da kar amacı gütmeyen kuruluşlarda etkin ve verimli liderlik için gerekli bilgi, beceri ve kapasite geliştirmeye yönelik akademik yönelimlerin olmadığından hareketle, Kamu Sektöründe Liderlik lisans derecesi müfredatının geliştirilmesine karar verilmiştir. Bunun için de ilk adım 2006 yılında İnsani ve Sosyal Bilimler Fakültesi Dekanı liderliğinde atılmış ve disiplinlerarası bir yaklaşım kullanılarak, siyaset biliminden psikolojiye, kamu yönetiminden, çağdaş felsefi yaklaşımlara, çevresel etikten, uluslararası insani yardım konularına kadar çok geniş yelpazede derslerin sunulabildiği bir müfredat geliştirilmiştir.

Böylesi geniş bir yelpazede geliştirilen müfredat ile kamu kuruluşlarında veya kar amacı gütmeyen kuruluşlarda etkin yönetim ve liderlik için gerekli olan donanım ve perspektifin aktarılması amaçlanmıştır. 2010 güz dönemi itibarıyla, KSL lisans tamamlama programı kapsamında sunulan tamamen internet temelli ders sayısı 30’a ulaşmıştır.

Öğrenci Kabul Prosedürü ve Kayıtlı Öğrenci Profili:

Lisans tamamlama programı şeklinde dizayn edilmiş olan KSL programına başvurular, KKDU’deki tüm diğer lisans programları için uygulanan prosedüre benzer olarak, Üniversite Öğrenci Başvuru Ofis’ine internet üzerinden yapılabilmektedir. KSL programına yapılan başvurularının kabul edilmesi için adayların “transfer edilebilir” nitelikte önlisans ya da lisans programlarından elde ettikleri yaklaşık 60 kredi ve genel ortalamalarının 4 üzerinden en az

^{†††} Öğrencilerin buldukları şehir ya da bölgelerde gözlemci eşliğinde sınavlarını almalarını sağlayan sistem hakkında geniş bilgi için bkz. <http://distance.ncsu.edu/testing-services/remote-testing.php>

^{†††} Daha fazla bilgi için bkz. <http://www.lib.ncsu.edu/tripsaver/>

2.5 olması ön koşullarını sağlamaları gerekmektedir.^{§§§} Bu önkoşulları sağlamış ve başvurularını tamamlamış olan adayların kabulü her ay yapılan başvuruların oluşturduğu havuz içerisinde en başarılı ve KSL programına hem akademik geçmiş hem de hedeflenen kariyerleri bakımından en uygun adaylar kabul edilmektedir. Ancak, halihazırda KKDU'nin sunduğu herhangi bir lisans programına kayıtlı olan örgün eğitim öğrencilerinin KSL programına transferi konusunda bir sınırlama söz konusudur. Bu sınırlamadaki temel amaç, örgün eğitime devam edebilecek kapasite ve şartlara sahip olan öğrenciler dışında, böyle bir imkana sahip olmadığı halde lisans eğitimi almayı hedefleyen dezavantajlı adaylara internet üzerinden eğitimlerini sürdürme olanağı sunmuş olmaktadır.

KSL programına kabul edilen ve lisans eğitimlerine internet üzerinden devam eden öğrencilerin profiline baktığımızda, Amerikan yükseköğretiminde internete dayalı eğitimi tercih eden öğrencilerin genel profili ile örtüşüğünü görmekteyiz. Programa kayıtlı öğrencilerin çoğunluğu yetişkin (30 yaş ve üzeri), halen bir işle meşgul olan, ailevi sorumluluklarının yanında, sosyal alanda da meşgul olan ama henüz bir lisans derecesine sahip olamamış öğrencilerden oluşur. 2010 yılı güz dönemi itibarıyla baktığımızda, KSL programına kayıtlı olan yaklaşık 80 öğrencinin büyük çoğunluğunun kamu ya da özel sektör iş hayatında aktif, belirli bir tecrübeye sahip bireyler olduklarını gözlenmektedir. Ayrıca, ön lisans derecelerini elde ettikten sonra hem çalışmak hem de öğrenimlerini sürdürme arzusunda olan KSL öğrencilerinin sayılarının gün geçtikçe arttırıyor olması özellikle ekonomik kriz sonrası dönemde gözlenen bir durumdur.

Derslerin İnternet Üzerinden Sunulması:

KSL lisans programı kapsamında bütün dersler internet üzerinden sunulmakla birlikte, derslerin içerik ve kapsamlarındaki farklılıklar nedeniyle değişik araç ve metodlar kullanılmasından dolayı tek bir formattan söz edilemez. İnternet üzerinden derslerin öğrencilere aktarılmasında Blackboard Vista ve Moodle gibi iki temel bilgisayar yazılımı kullanılmaktadır.^{****} Her iki yazılım sayesinde, internet üzerinden ders sunan öğretim elemanları ders müfredatını (syllabus) öğrencilerle paylaşmakta, görsel, sesli veya yazılı içerikleri aktarabilmekte, öğrencilerin ödev ve sınavlarını internet üzerinden takip edebilmekte, akademik takvim süresince periyodik olarak öğrencilerinin performanslarını değerlendirmekte ve bunları öğrencileri ile paylaşabilmektedirler. Gerektiğinde grup çalışmalarına olanak sağlayan mekanizmaları da kullanarak, her ne kadar aynı mekan ve zamanda bulunmasalarda öğrencilerin eşgüdümü olarak ders aktivitelerine katılmalarını sağlayabilmektedirler. Aynı zamanda, bireysel iletişimin sağlandığı ilgili dersi takip eden öğrenciler için geliştirilmiş elektronik posta sistemini, ya da tüm öğrencilerin bilgi ve paylaşımına açık olan forum sistemini kullanarak, etkin bir iletişim ağı kurulmaktadır (Vasu ve Öztürk, 2009:272).

Ders içeriklerinin eşzamanlı olmayan eğitim modellerinde aktarılmasında büyük katkı sağlayan MediaSite zengin medya içeriği paylaşım sistemi sayesinde, öğretim elemanları ders sunuşlarını ve sunuş için kullandıkları notları öğrencileri ile paylaşabilmektedirler. KSL öğrencileri, önceden kayda alınmış ve ders sayfasına iliştilmiş ders kayıtlarını, belirlenmiş

---

^{§§§} "Transfer edilebilir" lisans seviyesinde ders kredilerinin tesbiti üniversite düzeyinde yapılırken, üniversite öğrencilerin transfer etmek istedikleri kredilerin akreditasyona tabi tutulmuş üniversite ya da yüksek okullardan olup olmadığına ve üniversite bünyesindeki anabilim dallarının onayıyla hazırlanmış olan geniş bir bilgi bankasından yararlanır. Bu konuyla ilgili daha fazla bilgi için bkz. <http://admissions.ncsu.edu/how-apply/admission-profile/course-equiv.php>

^{****} Her iki bilgisayar yazılımı için üretici firmalara KKDU tarafından lisans ücreti ödenmektedir. Üniversite maliyetler ve ürün verimliliği açısından, 2011 yılı bahar döneminden itibaren yalnızca Moodle adı verilen bilgisayar yazılımı ve servisini tercih etmiştir.

akademik takvim çerçevesinde (genellikle haftalık bölümler şeklinde) kendilerince en uygun vakit ve ortamda takip edebilmektedir. MediaSite programının KSL öğrencilerine sunduğu en büyük esneklik ise, öğrencilerin bu kayıtlara dönem boyunca sınırsız olarak erişebilmeleri ve her bir ders kaydı içinde istedikleri noktadan dersi takip edebilme esnekliğine sahip olmalarıdır (Vasu ve Öztürk, 2009:530).

Öğretim Kadrosu ve Finansal Yapı:

KSL programının disiplinlerarası bir yaklaşım benimsemesi nedeniyle, öğretim kadrosunun büyük çoğunluğu İnsani ve Sosyal Bilimler Fakültesi bünyesinde yer alan altı farklı bölümden gelmektedir.^{††††} Bunun yanında, KSL özel müfredatın geliştirme çalışmaları sonunda, 2008 yılı itibariyle Kamu Sektöründe Liderlik eğitimi çerçevesinde dört yeni ders geliştirmiş ve bu sayı 2010 yılı güz dönemi itibariyle yediye çıkmıştır. KSL programı çerçevesinde internet üzerinden ders sunan öğretim kadrolarının büyük çoğunluğu KKDU ana yerleşkesinde lisans veya lisansüstü dersleri sunmakla birlikte, bilimsel çalışmalarına da ara vermemektedirler. Bu açıdan ele alındığında, öğretim elemanlarının kendi lisans ve lisansüstü programlarındaki ders sunma ve araştırma yükümlülüklerinin yanısıra, KSL lisans derecesi kapsamında internet üzerinden ders sunma gibi ilave bir sorumluluk altına girmektedirler.

KKDU uzaktan eğitimde etkin ve yeterli ortamın temini adına öğretim kadrolarının uzaktan eğitim çerçevesinde aldıkları ilave sorumlulukları destekleme ve ödüllendirme amaçlı olarak iki temel finansal mekanizmayı benimsemiştir. Bunlardan ilki, tamamen ya da kısmen (hybrid) internet üzerinden sunmak üzere öğretim elemanlarının sundukları yeni ders geliştirme projeleri “IDEA Grant” adı verilmiş olan özel bir ödenek ile desteklenmiştir.^{††††} Söz konusu finansal destek sadece öğretim elemanlarının ilk etapta ihtiyaç duydukları teknolojik araçları temin etmelerine olanak sağlamakla kalmamakta, ders içeriği konusunda öğreticiye sınırsız özgürlük tanırken uzaktan eğitime uygun pedagojik yöntem ve formatta belirli bir kalite düzeyini yakalamış projelerin desteklenmesini sağlamaktadır. Diğer finansal mekanizma ise, uzaktan eğitim dersleri geliştiren ve sunan öğretim kadrolarının ilave çabalarını ödüllendirmek amacıyla geliştirilmiş olan ek ücret mekanizmasıdır. Bu mekanizmaya göre, öğretim elemanları normal maaşlarına ek olarak uzaktan eğitim derslerine kayıt yaptırmış öğrenci başına belirlenmiş ücreti hak etmektedir. Ayrıca, uzaktan eğitim dersini sunan öğretim elemanın bağlı olduğu bölüme de genel destek sağlanması için yine kayıt olmuş öğrenci başına belirlenmiş bir miktar üzerinden ödeme yapılmaktadır. Ek ücret ödeme mekanizması hem KSL program müfredatını sunan öğretim elemanlarını, hem de öğretim elemanlarının bağlı bulunduğu bölümleri maddi anlamda rahatlatıcı ve motive edici bir finansal araç olarak kullanılmaktadır.

İnternet üzerinden KSL program çerçevesinde sunulan derslerin KKDU'nin akademik, pedagojik ve öğrenci-odaklı eğitim prensiplerine uygunluğu, örgün eğitim derslerinde olduğu gibi dönem sonu ders değerlendirmeleri aracılığıyla temin edilmektedir. Ders değerlendirmeleri, özellikle internete dayalı uzaktan eğitim modelinde sunulan derslerde öğrencilerin ne kadar verimli bir öğrenme platformu oluşturabildiklerini tespit etmede kritik bir rol oynamaktadır. Öğrencilerin geri bildirimleri doğrultusunda, internet üzerinden dersi sunan öğretim elemanın ders içeriğini daha verimli ve etkin olarak aktaracağı araç ve metodları kullanması sağlanmaktadır.

İnternete Dayalı Sunulan Derslerin Temel Karakteristikleri:

^{††††} İlgili bölümler ve bu bölümlerin KSL programında yer alan öğretim elemanı sayısı (parantez içinde) şu şekildedir: Siyaset Bilimi (6), Kamu Yönetimi (5), Disiplinlerarası Öğretim (4), Felsefe (2), Tarih (1), ve Psikoloji (1).

^{††††} IDEA Grants hakkında daha geniş bilgi için bkz. <http://delta.ncsu.edu/ideagrants/>

KSL lisans programının zengin müfredatı çerçevesinde sunulan birçok dersin örgün ve internete dayalı olmak üzere iki versiyonu mevcuttur. Diğer bir ifadeyle, örgün eğitim kapsamında lisans düzeyinde yüzyüze ders sunan öğretim elemanları, aynı dersin içeriğini değiştirmeksizin internete dayalı eğitime uygun formatta KSL öğrencilerine sunmaktadırlar. Bu anlamda, ders içeriği olarak örgün eğitimle aynı, fakat ders sunumu olarak örgün eğitimdekinden daha farklı olan internet temelli dersler oluşturulmaktadır. Anabilim dalına ve içerikteki yoğunluğa bağlı olarak farklılıklar olmakla birlikte, KSL lisans programında internet üzerinden sunulan derslerin en belirgin dört temel karakteristiği şu şekilde sıralanabilir:

Yazılı ve Görsel Materyallerle Ders İçeriğinin Zenginleştirilmesi: Takip edilen bir ders kitabının yanında, öğrencilerin aktarılan ders içeriğini kavramalarını temin etmeye yönelik yönlendirici ve müfredatı destekleyici yazılı ve görsel materyallerin kullanılmasıdır. Bu anlamda, KSL programı kapsamındaki derslerin çoğunluğunda ders videoları geliştirmenin yanında, konuların daha iyi anlaşılması için ders notları hazırlanması ve paylaşılması söz konusudur.

Esnek Akademik Takvim: Genellikle haftalık üniteler şeklinde ayarlanmış akademik takvim çerçevesinde, uzaktan eğitim öğrencilerinin her bir hafta boyunca müsait oldukları zaman dilimlerinde derslerini takip etmelerinin ve derse aktif olarak katılmalarının sağlanmasıdır. Ders takvimi ve içeriği (syllabus) dönem başında ilan edilir ve her hafta işlenecek konu, yapılacak aktiviteler ve öğrencilerin sorumlulukları net olarak paylaşılır.

Etkin Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri: Uzaktan eğitimle sağlanması hedeflenen zaman ve mekanda anlamında esneklik için, farklı zaman dilimlerinde ve coğrafi konularda bulunan öğrencilerin derse aktif katılımını sağlayıcı ölçme ve değerlendirme metodlarının kullanılmasıdır. KSL lisans programındaki internet temelli derslerin hemen tümünde, öğrencilerin başarı durumu ana yerleşkede yapılan ara sınav ve final sınavı gibi iki temel gösterge üzerinden yapılmamaktadır. Aksine, öğrencilerin aktif katılımı ve ders içeriklerini yeterince irdelemesini sağlayan bir dizi aktivite, ödev ve sınavın oluşturduğu bir kombinasyon ile öğrencilerin başarı durumları tespit edilmektedir.

En yaygın metodlardan birisi, öğrencilerin internet üzerinden açıklanmış haftalık akademik takvim çerçevesinde belirlenmiş olan periyotlarda öğreticilerin işlenen ders konularını kapsayan tartışma forumlarına katılmalarını öngören ve forumlara bireysel ya da grup düzeyinde yapılan katkıların öğreticiler tarafından belirlenmiş kıstaslar ölçüsünde değerlendirilmesidir. Ders içeriğini destekleyici ödevler, araştırma ödevleri, vaka örnekleri, simülasyonlar ve derse özel hazırlanmış wiki bloglarına katılım gibi örneklendirilebilecek diğer ölçme ve değerlendirme metodları kullanılmaktadır.^{§§§§} KSL öğrencileri için arasınava ya da final sınavları için ana yerleşkeye gelme zorunluluğu yoktur. Daha önce ifade edildiği gibi, gözetmen eşliğinde yapılması gerekli görülen sınavlar için öğrencilerin buldukları bölgelerdeki üniversite ve benzeri kurumların sınav yürütme merkezleri ile KKDU'nin sınav yürütme merkezi arasında sağlanacak koordinasyon sayesinde öğrencilerin sınavlarını almaları sağlanabilmektedir. Gün geçtikçe daha fazla ders KSL programı bünyesinde, internete dayalı derslerin ara sınav ve final sınavları da internet üzerinden yapılmaktadır. Genellikle sınav günü ve saatinde öğrencilere elektronik olarak ulaştırılan ve tanınan süre sonunda sınav cevaplarının geri gönderilmesi esasıyla sürdürülen, daha çok analitik çözümlenmeler gerektiren, gerektiğinde her bir öğrenciye farklı soruların yöneltildiği ve daha çok ucu açık soru türlerinin yer aldığı sınavlar söz konusudur.

^{§§§§} Wiki bloglarının kullanımına bir örnek olarak bkz. http://wikis.lib.ncsu.edu/index.php/HI_453

Periyodik İçerik Güncellenme: Uzaktan eğitim formatına uygun olarak geliştirilen ders içeriklerinin yaşanan değişimler ve pedagojik metodlardaki yeni gelişmeler ışığında yenilenmesi söz konusudur. KSL lisans programı çerçevesinde sunulan dersler gerektiğinde her yıl konu kapsamları, ders videoları ve öğrenci aktiviteleri gibi içerikleri yenileme çabasıdır.

Daha önce de değinildiği gibi, internete dayalı eğitim modeliyle sunulan derslerin ilgili öğrenci kitlesine en uygun öğrenme ve gelişme fırsatı tanıyacak düzeyde dizayn edilmesi, bu eğitim modeliyle beklenen yükseköğretim hedeflerine ulaşmada kilit rol oynamaktadır. KSL lisans tamamlama programı öğrencilerinin yetişkin, belirli bir iş ve sosyal tecrübeye sahip, kariyer planlamaları konusunda öngörülebilir hedeflere sahip olma gibi nitelikleri düşünüldüğünde, internete dayalı olarak sunulan derslerin saydığımız dört temel karakteristik çerçevesinde dizayn edilmiş olması, hem öğrenci başarı hedefleri, hem de program kalite hedeflerine ulaşılmasına büyük katkı sağladığı gözlenmiştir.

SONUÇ

Küreselleşme sadece gelişmişlik düzeyine bakılmaksızın ülkeler ve toplumlar arasında yoğun ticari, politik ve kültürel etkileşimin yaşandığı bir süreç olarak değil, aynı zamanda endüstriyel rekabet şartlarını ve ortamını da temelinden değiştiren bir dönüm noktası olmuştur. Kuşkusuz sadece sınırsız insan gücü ve sermayeye sahip olmanın bir rekabet avantajı yaratmadığı, ancak yetişmiş, değişime açık ve “küresel yetenek yarışında” (Global Skill Race) ayakta kalabilen bireylerin oluşturduğu toplumların bir adım önde olduğu bir dönem yaşamaktayız. Yükseköğretimin yaşanan gelişmelere ayak uydurması kadar, bilgi ekonomilerinin ihtiyacı olan insan gücünün yetiştirilmesinde oynadığı kritik role uygun açılımlara yönelmesi ise sadece gelişmekte olan değil, gelişmiş ülkelerde bile en doğal beklentilerden birisidir. Bu çalışmada, Amerikan yükseköğretiminde son yıllarda hızla yaygınlaştığı gözlenen internete dayalı eğitim modeli genel hatlarıyla incelenmiştir. Eğitimde fırsat eşitliğini artırdığı gözlenen bu yeni yaklaşım ile edilen tecrübe ve yaşanan genel trende bakıldığında, internete dayalı eğitim modelinin Amerikan yükseköğretiminin hassas ve gelecek vaadeden bir gelişme olduğu gözlenmiştir. Yaşanan bu gelişmeye örnek olarak, disiplinlerarası konsept üzerine kurulmuş tamamen internet üzerinden sunulan bir lisans tamamlama programı olan Kamu Sektöründe Liderlik bölümünün gelişim ve işleyişi sürecinde elde edilen tecrübeler paylaşılmıştır. Sonuç olarak, üniversitelerin uzaktan eğitimi stratejik bir olgu olarak ele aldığı, yeterli teknolojik alt yapı sağladığı ve öğretim kadrolarına gerekli pedagojik ve teknik desteği sağladığı durumlarda, avantajlı ve gelişime açık sektörlerin ihtiyaç duyduğu yetişmiş insan gücü temininde internete dayalı eğitimin hem eğitim kadroları, hem de öğrenciler adına sunduğu potansiyelin altı çizilmiştir.

Kaynakça

- Allen, I.E. ve Seamen, J. (2010). *Learning On Demand: Online Education in the United States, 2009*. 8 Ağustos 2010, http://sloanconsortium.org/publications/survey/learning_on_demand_sr2010
- Berkson, J. (2005). “Learning Online.” *Writer*; May2005, Vol. 118 Issue 5:23-25.
- Choy, S. (2002). *Nontraditional Undergraduates: Findings from the Condition of Education 2002*. National Center for Education Statistics, U.S. Department of Education. 13 Ağustos 2010: <http://nces.ed.gov/pubsearch/index.asp>
- Colorado, J.T. ve Eberle, J. (2010). Student Demographics and Success in Online Learning Environments.” *Emporia State Research Studies*, Vol. 46, no. 1:4-10.
- Dabbagh, N. (2007). “The online learner: Characteristics and pedagogical implications.” *Contemporary Issues in Technology and Teacher Education* [Online serial], 7(3). 10 Ağustos 2010 <http://www.citejournal.org/vol7/iss3/general/article1.cfm>

- Edelson, P. J. (2004). "The Future of Online Education in the USA." Konferans sunus: The University of Lapland, Rovaniemi, Finland. 15 Augustos 2010, <http://asiapacific-odl.oum.edu.my/C70/F105.pdf>
- Friedman, T. (2005). *The World is Flat: A Brief History of the Twenty-first Century*. Farrar, Straus, and Giroux: New York, NY.
- Goodyear, P., Salmon, G., Steeples, C. ve Tickner, S. (2001). "Competencies for Online Teaching: A Speial Report," *Educational Technology Research and Development*, 49 (1): 65-72.
- Kim, K.-J., ve Bonk, C. J. (2006). "[The Future Of Online Teaching And Learning In Higher Education: The Survey Says ...](#)" *Educause Quarterly*, 29(4): 22-30.
- Kucukcan, T. ve Gur, B. (2009). *Türkiye'de Yükseköğretim: Karsilastirilmali Bir Analiz*. Pelin Ofest: Ankara.
- Lei, S.A. ve Gupta, R.K. (2010). "College Distance Education Courses: Evaluating Benefits and Costs from Institutional, Faculty, and Students' Perspectives," *Education*, Vol. 130 No. 4: 616-631.
- Mayadas, A.F., Bourne, B., ve Bacsich, P. (2009). "Online education Today," *Science*, vol. 323: 85-89.
- Moore, M. ve Kearsley, G. (1996). *Distance Education: A System View*. Wadsworth: Belmont, CA.
- Robin Middlehurst (2001). "University Challenges: Borderless Higher Education Today and Tomorrow," *Minerva*, Volume 39:3-26
- Seamen, J. (2009). *Online Learning as a Strategic Asset Volume II: The Paradox of Faculty Voices, Views, and Experiences with Online Learning*. Association of Public and Land-grant Universities. WMW Printing: Washington, D.C.
- Song, L., Sngleton, E. S., Hill, Janette R., ve Myung, H.K. (2004). "Improving online learning: Student perceptions of useful and challenging characteristics," *Internet and Higher Education*. No.7, pp. 59-70
- The National Center for Educational Statistics, 2009. 25 Augustos 2010, <http://nces.ed.gov/programs/digest/d09/>
- Vasu, M.L. ve Ozturk, A. O. (2008) "A Rich-Media Solution for Distance Education: A Review of MediaSite." *Social Science Computer Review*. Vol. 26 No. 4:528-533
- Vasu, M.L. ve Ozturk, A.O. (2009). "Teaching Methodology to Distance Education Students Using Rich-Media and Computer Simulation." *Social Science Computer Review*. Vol. 27 No. 2: 271-283
- Williams, P (2003). "Roles And Competencies For Distance Education In Higher Education Institutions," *The American Journal of Distance Education*, 17 (1): 45- 57.
- Williamson, J. (2009). *How Non-Traditional Students Are Changing Education*. 13 Augustos 2010 <http://www.distance-education.org/Articles/How-Non-Traditional-Students-Are-Changing-Education-128.html>
- Young, S. (2006). "Student Views of Effective Online Education in Higher Education." *The American Journal of Distance Education*, 20 (2): 65-77.